

GENEL KURUL TOPLANTISI AÇILIŞ KONUŞMASI

SİMONE KASLOWSKI - TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

30 Mart 2021, Online

Sayın Başkan, Divan'ın değerli üyeleri, saygıdeğer TÜSİAD üyeleri...

Yeniden yükselişe geçen salgına rağmen burada bizimle birlikte Genel Kurul'a katıldığınız için hepinize şükranlarımı sunuyorum. En büyük dileğim, bundan sonraki toplantılarımızda, büyük çoğunluğumuzun aşısını yaptırmış olduğu, daha samimi koşullarda bir araya gelebilmek.

Her şeyden önce, geçtiğimiz yılın ve bugünün asıl kahramanlarına, canla başla çalışarak, aralarından çok da kayıp vererek emsalsiz bir özveride bulunan sağlık çalışanlarına, şiddete maruz kalma ve bakım yükü daha da artan kadınlara, pandemi yasaklarının psikolojik yükünü çeken yaşlılara ve çocuklara, dayanışmanın en güzel örneklerini veren ailelere ve komşulara şükranlarımı sunuyorum.

Pandeminin aramızdan alıp götürdüğü insanlarımıza ve erkek şiddetine maruz kalarak hunharca katledilen tüm kadınlara da, Allah'tan rahmet diliyorum.

Bu dönemde hepimize umut veren gelişmeler de yaşadık. Almanya'da yetişmiş Özlem Türeci ve Uğur Şahin, doğru koşullar yaratıldığında, uygun ortam sağlandığında Türk kadınlarının, bilim insanlarının neler yapabileceğini tüm dünyaya gösterdiler. Türkiye'nin ve insanımızın imajını da hiçbir lobi şirketinin, hiçbir halkla ilişkiler kampanyasının başaramayacağı derecede yükselttiler. Onlara da ayrıca teşekkür etmek isterim.

Değerli üyeler,

Bu yıl ellinci kuruluş yıldönümümüzü idrak edeceğiz. Cumhuriyet'in yarı yaşında sayılırız. Kurulduğumuz dönem ülkemiz açısından bir kriz dönemiydi. Her geçen gün eksikliğini daha derinden hissettiğimiz, özlediğimiz, sevgili Mustafa Koç kırkıncı yıl münasebetiyle yaptığı konuşmada TÜSİAD'ın misyonunu şu şekilde anlatmıştı: "Bu derneğin ilk kuruluş hedefi, Ankara'ya, başta sanayi olmak üzere, özel sektörün ülke kalkınmasındaki rolünü ve önemini daha iyi anlatabilmektir. Tabii ki bu sınırlı hedef çok çabuk aşıldı. Biz ekonomide, siyasette, sosyal alanda tartışılan konularda görüşlerimizi söyleriz, bunu yaparak da o konu özelinde taraf oluruz... Ülke yararını hangi tezde gördüğümüze bakar, ona göre konuşuruz. Çoğu zaman da alternatif yollar, görüşler üretir, bunları ortaya koyarız...Biz, konuların değil konuların savunucusuyuz."

Değerli üyeler,

Kuruluşumuzdan bugüne kadar, toplumumuzun kalkınmasını ve ilerlemesini ilgilendiren önemli konularda hep bu anlayışla hareket ettik.

Dünyanın evrildiği yönü anlamaya çalışarak tespitlerimizi, dilekelerimizi, önerilerimizi toplumumuzla ve yetkililerle paylaştık. Bu görüşleri uzmanların bilgilerine, bilimsel araştırmalara dayandırarak ortaya çıkarıp, savunduk. Türkiye açısından uzun sayılacak bir sürede kurumsal kimliğimizi de net bir şekilde oluşturduk.

TÜSİAD'ın 50 yıllık yolculuğunda pek çok önemli olay yaşandı.

Kuruluşumuzun yirminci yılında Sovyetler Birliği dağıldı. Bu gelişmenin anlamını sanırım Türkiye'de en iyi kavrayan kurumlardan birisi, belki de önde geleniydik. Sosyalist dünyanın devinin sonunun gelmesiyle, dünyada yepyeni bir dönemin açıldığını, Türkiye'nin buna ayak uyduramadığı takdirde hakettiği konumlara gelemeyeceğini düşündük. Bu düşüncelerimizi sıklıkla dile getirdik. Vatandaşlık haklarımızın, özgürlüklerimizin korunmasının ve genişletilmesinin, bu yeni dönemde ne kadar gerekli olduğunu bıkmadan usanmadan tekrarladık.

Otuzuncu yılımızda Cumhuriyet tarihinin o güne kadarki en derin ekonomik krizini yaşadık. Türkiye 1990'lı yıllarını eski modelde direterek geçirdi. Dönemin siyasetçileri kendilerini rahat hissettikleri bu sistemi değiştirmek istemediler. Tüm uyarılara rağmen bu çarkların bu şekilde dönmeyi sürdüremeyeceğini kabullenmediler. Bu tutum krizi kaçınılmaz kıldı.

O günlerde yapılan konuşmalara, verilen beyanlara baktığımızda, daha sonra yöneticilerin de benimseyeceği ve Türkiye'ye neredeyse lig atlatan uygulama önerilerini, sürekli gündemde tuttuğumuzu görüyoruz.

Kırkıncı yılımızda, dünya 2008 krizinin şoklarını tam olarak atlatabilmiş değildi. Bizim açımızdansa, büyümemizin itici güçlerinden Avrupa Birliği üyelik süreci giderek akamete uğramış, içeride bu konudaki heyecan sönmüştü. Avrupa Birliği üyeleri sözlerinin arkasında durmamış, al ver ilişkisi kalıbına giden yolun taşları döşenmişti.

Devamında 2011 yılı aynı zamanda tüm dünyada Ortadoğu bölgesiyle ilgili umutların kabarmasına, bir dönüşüm anının geldiğine inanılmasına yol açan, Arap isyanlarının da yılıydı. Tüm dünyada, bu büyük halk

hareketlerinin sonucunda kurulacak yeni düzenlerin, laik ve demokratik Türkiye'yi model almasının ümit edildiği ve bu beklentinin dillendirildiği yıldır.

Ellinci yılımız ise; pandemi nedeniyle dünyanın çok boyutlu bir krizden geçtiği, iklim değişikliği felaketinin tüm haşmetiyle kendisini gösterdiği bir dönemde kutlanacak. Gene de bilim insanları sayesinde, aşılardan çok kısa sürede üretilebilmesinin sağladığı ivmeyle, küresel durgunluk bu yıl aşılabilecek gibi duruyor. 2021 yılı, dünya ekonomisinde büyüme sinyallerinin hızlandığı bir yıl olarak başladı. Tabii bu arada, pandemi nedeniyle teknolojinin hayatımızdaki hükmünün arttığı, iş hayatında zaman ve mekân kullanımının dönüştüğü bir aşamaya geldik.

Küreselleşme, pandeminin öğrettikleri ile başta tedarik zincirlerinin kısaltılması olmak üzere yeni arayışlara yoğunlaştı. Süveyş Kanalı'nda trafiğin tıkanmasının nasıl bir maliyete yol açtığını görüyoruz. Bu tıkanıklık uzaması, dünyanın pek çok yerinde, üretim duruşlarına yolaçabilir.

Değerli üyeler,

Uzun zaman sonra refahın/gelirin adil ve eşit paylaşımı meselesi de hükümetlerin gündeminde baş köşeye yerleşti. Tüm bu bozulmanın üstüne, enflasyon korkusu kendini tüm dünyada hissettirmeye başladı.

Pandeminin daha da derinleştirdiği eşitsizlikler, yoksullukta gözlenen dehşet verici artış bu meselenin daha fazla göz ardı edilemeyeceğini gösterdi.

Değerli üyeler,

ABD'de yeni yönetimin 1,9 trilyon dolarlık sosyal demokrat renkler taşıyan paketinin yaratacağı ivme, dünya ekonomisinde de olumlu etkiler yapacak. Büyüme konusundaki olumlu etki, fonların artan faizler nedeniyle ABD'ye kayması, enflasyonist baskı gibi başka sonuçlarla, yükselen piyasalar üzerinde olumsuz etki yapabilir. Dünya ekonomisinde, geçmişe göre çok farklı dinamiklerin harekete geçtiğini görebiliyoruz.

Dünyanın yeni düzeni, belli ki inşa ediliyor. 2021 de gelecek on yılın temel taşlarının döşeneceği yıl olacak.

Türkiye'nin, bu tarihi anı, fırsat ve risklerini iyi değerlendirmesi lazım. Pandemi yılında kredi genişlemesine bağlı olarak gerçekleşen istisnai büyüme ile enflasyonist baskıların arttığı, işsizlik sorununun devasa boyutlara eriştiği, hem faizin hem kurun yükseklerde seyrettiği bir ekonomik ortamda yaşıyoruz.

İşsizlik, toplumumuzun bugününü ve geleceğini korkutucu şekilde tehdit etmektedir. Bunun yanında geçmiş on yılın küresel ölçekteki kolay finansman koşulları, giderek ortadan kalkıyor. Rezervlerimiz azaldı. İşte böyle bir dönemde hükümetimiz yeni bir ekonomi paketiyle piyasalara olumlu mesaj vermeye çalıştı.

Bu çabayı olumlu karşılıyoruz. Atılması planlanan adımların, somutlaştırılarak paylaşılması ve rakamsal hedeflerin netleşmesi, programı daha verimli ve kredibilitesi daha yüksek hale getirecektir. Bir reform sürecinin olmazsa olmazı olarak gördüğümüz “hesap verilebilirlik”, ancak bu şekilde anlam kazanacaktır. Geçtiğimiz üç yılda, benzer programların ve eylem planlarının açıklandığına tanık olduk. Bunların istenen sonuca ulaşmadığını da, üzülen gözlemledik.

Geçtiğimiz hafta Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılan reform uygulama programının üç aylık sürelerde reel kesimle, STK’larla birlikte takip edilmesi kritik öneme sahiptir. Böylece hem uygulamayı hem de süreci somutlaştırmış oluruz. İstikrarlı büyüme hattına oturmamız için ana hatları ve gereklilikleri herkesçe bilinen yapısal reformların bir an önce hayata geçirilmesinin şart olduğunu düşünüyoruz.

Aksi taktirde had safhaya varan işsizliğin de etkisiyle, alım gücündeki azalma, enflasyonun yükselmesi, büyümenin finansmanı gibi temel sorunların çözülmesi mümkün değildir.

TL’ye, kaybettiği güveni mutlaka yeniden kazandırmalıyız. Aksi halde krizden çıkışımızın çok zorlaşacağı kanısındayız. TL’nin zayıflığı bizi de dışsal şoklar karşısında sürekli zayıf bırakacaktır. Bu hedefe yönelik olarak bugüne dek titizlikle korunan bütçe dengesine daha fazla dikkat etmek, daha önce ülkemize büyük sıkıntılar yaşatan ikiz açık ortamına, dönmek gerektiğini düşünüyoruz.

Bu bağlamda gıda enflasyonunun özel olarak ele alınmasının, tarım sektörünün sorunlarını gündeme getirecek ve kalıcı olarak çözecek bir programın da hazırlanmasının gereğine inanıyoruz. Bu konularda hazırladığımız kapsamlı raporun yetkililerce değerlendirileceğini umuyoruz. Reform Programında bu yönde öngörülen adımların takipçisi olacağız. Gıda enflasyonu ve işsizliğin, artması ve yayılması; eğer önlem alınmaz ise toplumumuza çok zarar verecektir.

Değerli üyeler,

Ekonomi, sadece ekonomiden ibaret bir mesele değil. Herhangi bir ekonomik programın başarısı o programın teknik özellikleri kadar bir ülkedeki yargı sisteminin güvenilirliği, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygının düzeyi, kurumların yetkinliği ve ülkenin eğitim sistemindeki seviyenin yüksekliğine bağlı. Verilen eğitimin kız ve erkek çocuklarını ve gençleri çağın gereklerine uygun bir tedrisatla yetiştirmesi;

potansiyellerini gerçekleştirebilecekleri niteliklere sahip olmaları ve nitelikli işler bulabilmeleri açısından elzem. Tıpkı o ülkenin üniversitelerinin güçlü özerk yapılarının, yüksek bilimsel kapasitelerinin, eğitimin özgür tartışma ve özgür düşünce ortamında yapılmasının elzem olduğu gibi.

Özellikle 21. Yüzyıl dünyasında kadınların haklarının tam anlamıyla hayata geçirilmesi, onların şiddetten korunması öncelikli bir konudur. Kadınların iş dünyasında ve aslında hayatın her alanında eşit muamele görmeleri hem her şeyden önce bir insan hakları meselesidir hem de bir ülkenin ekonomik cazibesini etkileyen unsurlardan birisidir.

Bu nedenle bizzat Avrupa Konseyi bünyesinde tüm ülkelerce imzalanmış, Türkiye'nin öncülük de yaptığı, ilk imzacısı Türkiye olan ve dünyanın incisi şehrimizin adını taşıyan İstanbul Sözleşmesinden çıkılmasını, daha önceki basın açıklamalarımızda da vurguladığımız gibi, düzeltilmesi gereken bir karar olarak değerlendirdiğimizi tekrarlamak istiyorum.

Ekonomik ajandaya geri dönersek, bütün bu kalkınma unsurlarının önkoşulu bir ülkedeki istikrardır. Yalnızca siyasi istikrardan değil kurumsal istikrardan bahsediyorum. Son iki buçuk yıl içinde en önemli kurumlarımızdan TÜİK'in Başkanı dört, Merkez Bankası'nın Başkanı ise üç kez değişmiştir. Demokratik hukuk devletlerinde kamusal alanda hizmet gören kişilerin atanması, görevden alınması, kısaca devlet personel rejimi, yasamadan aldığı güç ile yürütmenin uhdesinde olan bir konudur ve öyle olmalıdır. Zira hükümet, programı çerçevesinde, en uygun insan kaynaklarıyla amaçlarına ulaşmak isteyecektir.

Bu tür görev değişikliklerinde, ancak şeffaflık ve hesap verilebilirlik dikkate alındığında piyasa ekonomisinin daha sağlıklı çalışması sağlanır. Yatırımcılar bunun gerçekleştiğine kani olduğunda, yatırım ortamındaki iyileşme ile beraber, Türkiye yeniden yapılanan tedarik zincirlerinde hak ettiği yeri alacak, yatırım pastasındaki payı da artacaktır.

İş dünyasının bir kesimi, geçen yıl teorik düzeyde gündeme gelen bu tedarik zincirlerine dahil edilme meselesini kendi işlerinin akışı içinde gözlemlene imkânı buldu. Aslında az önce değindiğim anlamda istikrarlı bir Türkiye'nin ne kadar cazip bir yatırım alanı olabileceğini gördük. Bu nedenle bıkmadan usanmadan ekonominin düzgün işlemesi için gerekli olduğuna inandığımız şeffaflık, hesap verebilirlik, kuralcılık, kurumsal özerklik, çoğulculuk, istişare, mutabakat arayışı gibi konuların önemini vurgulamayı sürdüreceğiz.

Geleceğin rengi, pandemiyle iyice açığa çıktı. İklim değişikliğinin, çevre tahribatının maliyeti tüm çıplaklığıyla sergilendi. Yeşil bir ekonomiyi, küresel ölçekte yaratmayı beceremediğimiz takdirde, dünyanın bu yüzyılı ancak zar zor çıkarabileceğini düşünenlerin sayısı hızla yükseliyor. İktisadi açıdan da, AB'nin öncülük ettiği, ABD'nin Biden yönetiminde tüm iradesiyle katılıp kendi programını açıkladığı yeşil mutabakat, artık geleceğin yol haritasıdır. Çin, bu konuda da kendisini öne çıkararak sıfır karbon salınımı konusundaki zamanlama hedefini açıklamıştır.

İklim değişikliğinden en fazla etkilenen coğrafyalardan biri olan ülkemiz için, yeşil dönüşüm bir tercih değil gerekliliktir. Küresel düzeydeki bu yeşil ekonomi dönüşümünün gerekleri ile, ülke ekonomimizin yapısal nitelikleri arasındaki açığın büyümesine izin veremeyiz. Çevresel, toplumsal, ekonomik sürdürülebilirlik için kalıcı çözümler getirmeliyiz.

Türkiye'nin bu yeni çarkın dışında kaldığı, devletin bu işi önemsemediği, iş dünyasının şimdi masraf zamanı değil diyerek gerekli yatırımları ertelediği bir durumda kalamayız. Bu dönüşümün gereklerini yapmazsak, bırakın tedarik zincirlerinde imtiyazlı bir konuma erişmeyi, mevcut pazarlarımızı tutmakta dahi zorlanırsınız.

Bu bağlamda 2021'in Türkiye'nin Paris iklim anlaşmasını onayladığı bir yıl olmasını, Paris İklim anlaşmasının tüm taraflar için öngörülebilir bir çerçeve çizecek bir yol haritasına vesile olmasını diliyoruz.

Değerli üyeler,

Geçen hafta yaptığı ara zirvede, Türkiye ile ilişkilerini nasıl tanımlayacağını bir türlü kararlaştıramayan, yaptırım uygulama seçeneğini ABD'nin tutumuna göre erteleyen Avrupa Birliği Konseyi, mutlak bildirisini yayınladı. Bu bildiriye Türkiye hakkında söylenenler üzerindeki görüşlerimi sizinle paylaşacağım. Ancak önce şu noktanın altını çizmek istiyorum.

Yıllardır Türkiye'yi aday ülke olarak tanımlamayan Avrupa Birliği, bu kez de değerlendirmelerinde ve eylem planında ülkemizi aday kategorisinde tanımlamadı.

Dert çıkarıcı ya da tehdit oluşturan bir komşu, ya da rakip diye gördüğünü, AB açısından olumlu bir davranış izlediğinde mükafatlandırılacağı aksi halde yaptırımları devreye sokacağını açıklamış oldu.

Biz bunu kabul edilmez buluyoruz. Adaylık sürecinin, Türkiye'nin demokratik standartlarındaki gerilemeler kadar, AB'nin bazı üyelerinin, neredeyse müzakereler başladıktan hemen sonra bu sonucu engellemeye yönelik çabaları nedeniyle, komaya girdiğini biliyoruz. O dönemdeki gelişmelerin, kurumsal tanığıyız.

Ama bu durumun değişmez olmadığına, tarihin, coğrafyanın ve dünyadaki yeni güç dengesinin bu durumu er ya da geç değiştireceğine de inanıyoruz. Dolayısıyla, bizim açımızdan üyelik hedefi tedavülden kalkmış değildir.

Türkiye ve AB'nin de taraflar bugünkü kimlik bunalımlarını atlattıklarında ilişkilerini farklı bir raya oturtmak isteyeceklerdir. ABD ile AB arasında bir önceki döneme göre hayli farklı bir ilişki modeli geliştirmeye çalışan Joe Biden yönetiminin yapacaklarını iyi izlemek gerektiği kanısındayız.

Transatlantik ilişkilerin yeni yapılanması içinde de Türkiye ile AB ve AB'nin üyeleri birbirilerini daha iyi anlayarak, birbirlerinin kıymetini daha iyi bilerek ilişkilerini yeniden tanımlayacaklardır. Türkiye'nin, dünya barışına ve Transatlantik ilişkilerin çıkarlarına ne ölçüde katkıda bulunabileceğinin önemli bir işareti, Afganistan'ın geleceğiyle ilgili, Taliban ve hükümet arasındaki müzakerelerin Türkiye'de yapılacak olmasının bizzat ABD tarafından istenmesidir.

AB bildirisinin Türkiye'ye yönelik şartlara göre ödüllendirme yaklaşımının her şeye rağmen olumlu tarafı bir "pozitif gündem"den de bahsetmesidir. Bunun hem ülke içinde hem de AB nezdinde takipçisi olacağız. Sayın Cumhurbaşkanı'nın haftalar önce dile getirdiği "geleceğimizi Avrupa'da görüyoruz" hedefine tüm kurumlarıyla ve özellikle de yargısıyla uyan bir Türkiye zaten pozitif gündemin gerekliliklerini yerine getirmiş olacaktır. Hem AB hem Türkiye'nin Gümrük Birliği'nin güncelleştirilmesi için samimiyetle gayret sarfetmeleri, terörizm tanımındaki anlaşmazlıkların giderilmesi, çoktan sağlanması gereken vize muafiyetinin sınırlı değil genel bir kararla hayata geçirilmesi, ilişkilerin ilerlemesinde tabii ki önemli bir rol oynayacaktır.

NATO içinde yer almak Türkiye'nin çok güçlü bir güvenlik şemsiyesi altında kalmasını sağlamış, askeri gücünü geliştirmesine de katkıda bulunmuştur. Avrupa Birliği içinde yer almak Türkiye'nin en gelişmiş ekonomiler ve demokrasiler içinde yer alması demektir. Bu açıdan Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerinin seviyesinin düşürülmesi veya basit alışverişlere dönüştürülmesini kesinlikle kabul edemeyiz ve buna karşı mücadele edeceğiz.

Avrupa Birliği'nin, Brexit sürecinde İrlanda Cumhuriyetiyle gösterdiği dayanışmaya benzer şekilde, Doğu Akdeniz'de de kendi üyeleri olan Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesimiyle dayanışma göstermesi şaşılacak bir durum değildir. Ne var ki, Annan Planını reddeden tarafın Rum kesimi olduğunun unutulması, Kıbrıs Türklerine yönelik doğrudan ticaret dahil yapılan vaatlerin yerine getirilmemesi ya da Kıbrıs-enerji meselelerinde sanki taraf değillermiş gibi davranılması ise, şaşılacak ve kabul edilemeyecek bir durumdur.

Değerli üyeler,

Dünya düzeni yeni bir kuruluş anından geçiyor. Bunun tüm işaretleri etrafımızda. Türkiye'nin de bu kuruluş döneminde kendi yönelimi, stratejik kimliği ve iç düzeni hakkında kararlar vermesi gerekecek. Her şeyden önce egemenliğin üzerine titremenin veya özerk dış politika izleyecek bir alana sahip olmanın ittifak üyesi olmakla çelişen bir tarafı yoktur.

Tercihler de aslında nettir ve Türkiye'nin 21. Yüzyılda küresel düzende nasıl bir yere sahip olacağını bunlar belirleyecektir.

Diplomatik esneklik ve yapıcılık ile çatışmacılık; laiklik ve bilimsellikte hurafe; özgürlükçü ilkeler ile baskıcılık; doğayı sakınmak ile onu talan eden bir hoyratlık; kadınların eşitliğini benimsemek ile onları ikinci sınıflığa mahkum etmek; demokrasi ile otoriterlik; çoğulculuk ile çoğunlukçuluk; vatandaşlık hakları ile tebaacılık; hukukun üstünlüğü ve ifade özgürlüğü ile baskıcılık arasındaki tercihler, dünyada ve ülkemizde nasıl yaşayacağımıza dair tercihlerdir.

Artık yarım asrı devirmiş bir kurumuz. Temelleri, Mustafa Kemal Atatürk tarafından atılan, ilkelerine yürekten bağlı olduğumuz, ve iki yıl sonra Yüzüncü yaşını kıvançla kutlayacağımız Cumhuriyetimizin, temel ilkelerinden ve hedeflerinden vazgeçmeden ama onları çağa uydurmayı da beceren bir yaratıcılıkla yeni dünyada, ülkemizin hakettiği yeri almasını istiyoruz.

Bunu yapabilecek kapasitemizin, yaratıcılığımızın, irademizin olduğuna eminiz. TÜSİAD olarak dün olduğu gibi yarın da bu heyecan verici yolculuğun bir parçası olmaya devam edeceğiz.